

Mahir İz Hocam ve Birkaç Hatıra

İsmail E. Erünsal

Mahir İz Hocamın farklı dallarda bilgi birikimi vardı. Edebiyattaki teorik bilgisinden önce gelişmiş bir şiir zevki olduğunu söylemeliyim. İyi bir münekkiddi. Hafızasında binlerce şiir vardı. Edebiyat yanında tasavvufî konularda da derin bir bilgi sahibiydi. Mekke kadısı olan babasından ve çocukluğunun bir bölümünü geçirdiği Medine'deki özel hocalarından iyi derecede Arapça ve Farsça öğrenmişti. İslâmî konularda da dikkate değer yorumlar getirirdi. Muhakkak ki, bu esere katkıda bulunan meslektaşlarım hocanın bahsettiğim yönlerini yeterince ortaya koyacaklardır. Ben daha çok, şahit olduğum ve Hoca'nın farklı yönlerini yansıtacak birkaç anektod aktarmak isterim.

Öğrencilik yıllarımda Mahir Hoca'nın çeşitli vesilelerle farklı mekânlarda yaptığı sohbetlere katılır ve bu sayede Hoca ile bir araya gelme imkânını bulurdum. Ancak münasebetlerimizin yoğunluk kazanması, kurucusu ve müdürü olduğu Fatih Koleji'ne mezuniyetim sonrasında beni davet etmesiyle başladı. Hoca bir eğitimciydi ve bu konuda derin bir tecrübesi vardı. Bu bilgi ve tecrübesini örnek bir eğitim kurumu kurarak hayata geçirmenin hayalini de hep canlı tutmuş. Dar'ül-Kur'an'ın kurucusu Eşref Osmanağaoğlu bu vakfın yeni yapılan binasında bir kolej açmaya karar vermiş ve Mahir Hoca'yı bu kolejin kurucu müdürü olarak görev almaya ikna etmiş. Ben kolejin kadrosuna, açılışından 2-3 sene sonra dâhil oldum. Hoca burada eski öğrencilerinden çok yetkin bir kadro toplamıştı. O tarihlerde özel bir eğitim kurumu kurulduğunda muadelet, yani bugünkü tabirle denklik hemen verilmezdi. Biz her sene birkaç ay süren bir teftişten sonra bir sınıfın denkliğini alabiliyorduk. Ben göreve başladıktan sonra da lise 2 ve 3. sınıfların denkliğini aldık. Ancak, son sınıfımız henüz denkliğini almadığı için, talebeler bir devlet lisesinde mezuniyet imtihanlarına girmek zorunda kaldılar. İlk mezunlarımız bu sınavlarda büyük bir başarı göstererek çok prestijli fakültelere girmeye hak kazandılar.

Mahir Hoca kolejden ayrıldıktan sonra, onun buraya aldığı hocaların bir kısmı üniversitelere veya bürokrasiye geçtiler. Tam da burada,

teftişlerden birindeki hatıramı nakletmek isterim. Konu bir hocamızla ilgili. Bizim kolejın kurucusu olduğu vakıf, dinî bir vakıf olarak tanındığı için teftişe gelen müfettişler biraz taraflı davranırlardı. Ani baskınlarda dinî kitaplar okutuyor muyuz diye her tarafı, hatta yatakhanedeki dolapları da didik didik aratırlardı. Kolejın işleyişiyle ilgili bürokratik işlemler dışında hemen hemen her derse girer ve hocaların ders vermelerini de teftiş ederlerdi. Benim muavin olarak görev yaptığım sıralarda, teftişe gelen müfettişlerden biri paldır küldür odama daldı ve yüksek bir sesle "bu biyoloji hocasını nereden buldunuz" dedi. Tabii bende şafak attı, hoca kim bilir ne yanlış yaptı diye düşünerek bir an cevap veremedim. Müfettiş sözlerine devam edince bir oh çektim ve rahatladım. Adını hatırlayamadığım yaşlı başlı müfettiş sözlerini şöyle sürdürdü: "Hocam, ben 20-25 senelik müfettişim. Bugüne kadar böyle ders anlatan bir biyoloji hocası görmedim. Kurbağayı bir cerrah gibi kesti, bir anatomi profesörü gibi anlattı"

Mahir Hoca'yla okulda ve mesai sonrası da eve dönüş yolunda genellikle beraberdik. Bu esnada hocanın bazı özelliklerini yakından görme imkânım oldu. Hoca maaşını alır almaz hemen zekâtını hesap eder çoğunlukla ihtiyaç sahibi öğrencilere vermek üzere bana teslim ederdi. Hoca bir keresinde bana, ahirette bir de mal mülkün hesabıyla uğraşmamak için üzerinde kayıtlı hiçbir emlakın olmadığını, Emirgan'daki evini kızına, Erenköy'deki dairesini de hanımına devrettiğini söylemişti.

Ölümünden sonra bizim çevrelerde Hoca'nın ikinci bir hanımı olduğuna dair bazı şayialar dolaştığını işittim. Ben işin aslını bildiğim için tabii gülüp geçtim.

Meselenin aslı şuydu. Hoca'yla okuldan çıktıktan sonra Karaköy'e gider, oradan vapura binerek Kadıköy'e geçerdik. Bir seferinde hoca: "Şimdi kalkan zamanı, bir kalkan yiyelim." diyerek beni Karaköy'deki balıkçılar çarşısına götürdü. Ben o zamana kadar hiç kalkan balığı yememiştim. Yeraltı geçidinden geçerken de bana bir miktar para verip "şuradan yarım kilo öldürücü al." dedi. Benim şaşkınlığımı görünce, "Balığın öldürücüsü helvadır." diye açıklama yaptı. Ben bu balığı nerede yiyeceğiz diye düşünmeye başladım. Çünkü Hoca'nın hanımı, Mihrinur Hanım, hocanın sağlığına çok dikkat eder, ona özel diyet yemekleri pişirirdi. Ne yağda kızartılacak bir balığı ne de arkasından helvayı Hoca'ya kesinlikle yedirmezdi. Ben düşünürken Hoca: "Gel seni

akrabalarımın birinin evine götüreceğim.” dedi ve Kadıköy’de vapurdan indikten sonra yürüyerek Yeldeğirmeni’nin yolunu tuttuk. O dönemde bu bölgede birçok konak vardı. Bu konaklardan birine girdik. Ben ilk defa merdivenlere serilmiş dantelleri burada gördüm. Konakta iki yaşlı hanım oturuyordu. Şimdi tam hatırlamıyorum ama galiba Hoca’nın halazadeleriymiş. Balıklar kızartıldı, üzerine helvalar yenip kahveler de içildikten sonra Hoca, ev sahiplerine sıkı sıkıya: “Aman Mihrinur’a ne yediğimizi söylemeyin.” diye tenbihatta bulundu. Kalkan kaçamakları birkaç kere daha tekrarlandı. Hoca’nın ikinci evliliğinin hikâyesi buydu.

Hanımının, Hoca’nın sağlığına dikkatiyle ilgili başka bir anektodu da burada zikretmek isterim. Yaz gelince bazen Hoca’ya gider beraberce Kanlıca’ya doğru yola koyulurduk. Doktorların tavsiyesi üzerine Hoca orada münasip bir yerde 15-20 dakika denize girerdi. Evden çıkarken hanımı, Mihrinur Hanım’ın hazırladığı diyet yemeklerini alır, talimatlarını da dinledikten sonra yola koyulurduk. Hoca, hanımı ne derse: “Tamam hanım, evet hanım.” diyerek başını sallardı. Yolda bana da: “Hanımların dediklerine hep evet diyeceksin ama hiçbirini de yapmayacaksın.” derdi. Deniz banyosu bittikten sonra da bazen Kanlıca’da yoğurt yer daha sonra denize nâzır o zaman Âşıklar Tepesi (Sevda Tepesi) denilen, daha sonra bir Arap şeyhine satılan kır kahvesine çıkardık. Bir saat kadar *Nefi Divânı* okur daha sonra hoca - bugün hâlâ sakladığım- defterime ezberlemem için beğendiği son dönem şâirlerinden Emin Hümâî, Yenişehirli Avni, Adanalı Hayret, Yusuf Ararat, Üsküdarlı Hakkı, Üsküdarlı Safi gibi şâirlerin gazellerini yazardı.

Okuma faslı bittikten sonra diyet yemeklerimizi yedik. Ben patlıcan salatasını ilk defa Hoca’nın diyet sofrasında tattım. Çaylarımızı da içtikten sonra Hoca: “Diyetimizi yaptık, hadi Beykoz’a gidip birer paça içelim.” der ve yine yola koyulurduk. Paçadan sonra bazen benim için işin en tehlikeli kısmı başlardı. Hoca, hadi Sarıyer’e geçip kâğıt helva arasında birer dondurma yiyelim deyince başımdan aşağı kaynar sular dökülürdü. Çünkü ben yüzme bilmediğim için denizden çok korkardım. Kayıktan bozma bir motorla karşıya geçmek bayağı cesaret işiydi. Neyse ki, bu bir-iki kereden fazla tekrarlanmadı. Dönüşte hanımına her şeye dikkat ettiğimize dair rapor verdikten sonra günlük program sona ermiş olurdu. Tabii ki bu çok sık tekrarlanan bir şey değildi, her yaz 5-6 kere yapardık.

Hoca damak tadı yüksek olduğu için nerede neyin yenildiğini iyi bilir ve sık sık da eski İstanbul'daki bu tür mekânlar hakkında hikâyeler anlatırdı. Ben bir keresinde: "Hocam İstanbul'da en güzel tost, Beyazıt'ta ışıkların sağındaki büfede yapılıyor." deyince bu konudaki tecrübeme, gurmeliğime çok gülmüştü.

Hoca, Osmanlıca okumanın ve yazmanın ehemmiyeti üzerinde çok durur etrafındakileri muhakkak bu harflerle okuyup yazmaya teşvik ederdi. Haydarpaşa Lisesi'nden doktor, eczacı, mühendis ve hukukçu gibi çeşitli mesleklere intisap eden eski talebeleri, hocanın bu konudaki teşviklerinden dolayı Osmanlıca okuma-yazmayı öğrenmişlerdir. Hatta içlerinden Eczacı Uğur Derman ağabeyimiz gibi kendi mesleğini yapmayıp ömrünü bu yola adayan kimseler de çıkmıştır. Bir keresinde Kılıç Ali Paşa Camii'nin son cemaat yerinde bir vakit namazını eda ederken rastladığımız, Kur'ân kursunda okuyan 15-16 yaşlarında iki gence Osmanlıca bilip bilmediklerini sormuş, "bilmiyoruz" cevabını alınca yakındaki bir kırtasiyeciden aldırıldığı iki deftere, bazı metinleri yazıp vermiş ve bir daha geldiğinde yazdıklarını kontrol edeceğini söylemişti. Edinburgh'a gittiğimde oradan Osmanlıca yazdığım birkaç mektuptaki yanlışları düzeltip göndermişti. Hoca'nın mektuplarındaki bana: "Sevgili aziz oğlum, İsmailim" şeklindeki hitabı beni çok gururlandırıyordu.

Hoca'nın tasavvufi konulara dair derin bilgisi vardı. Bu konularda çok güzel sohbetler yapardı. Ben de her zaman: "Hocam bunları yazsanız da herkes istifade etse." derdim. Hoca, ısrarlarımdan etkilenmiş olacak ki bir süre sonra bu konuda bir kitap yazdı ve bu kitabı bizim arkadaşlardan aynı zamanda hocanın talebelerinden olan Mustafa Uzun, rahmetli Ömer Faruk Harman ve Ahmet Tekin'in kurdukları Rahle Yayınevi bastı. Hoca bana hediye ettiği nüshaya şöyle bir iltifatı layık görmüştü.

"Talebem arasında ilk olarak bir îmâ-yı edebî ile eserin te'lif lüzumunu işrâb eden ve bu suretle müşevvik-i evvel saydığım faziletli ve sevgili evladım İsmail Erünsal'a bir hatıra-i vedâdkârânemdir. Mâhir İz."

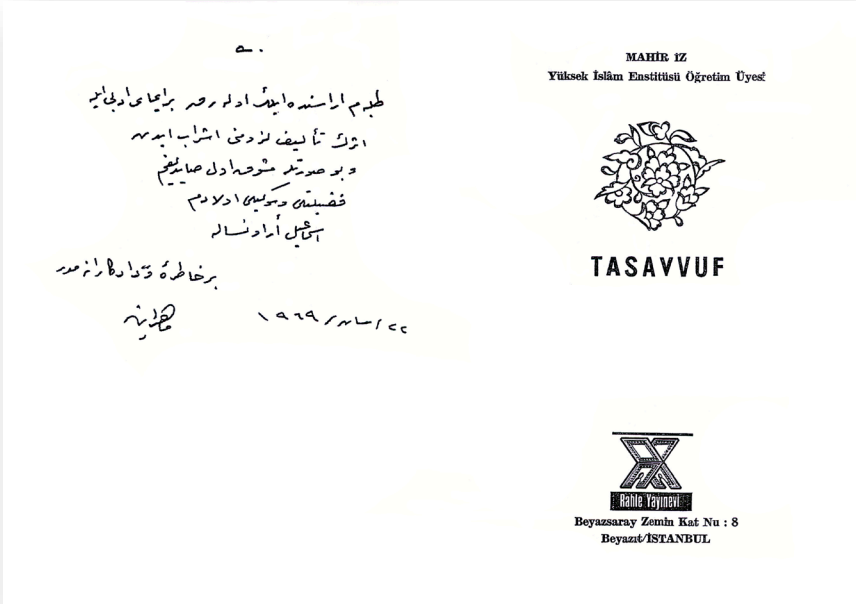
Hoca'nın, çoğu Hikmet Kutlu'nun imam olarak görev yaptığı Arnavutköy'deki câminin bahçesinde ve meşrutasında yaptığı sohbetleri edebî ve tasavvufî içerikliydi. Hoca'nın ömrünün son yıllarında merhum Osman Öztürk'ün ve arkadaşlarının katıldıkları Erenköy toplantılarında ise sohbetler daha ziyade dinî konular

etrafında şekillenmeye başladı. Sohbet konularına göre Hoca'nın cemaatlerinde farklılıklar oluştu.

Enderun'un kuruluşunda da fikir babası olarak Hoca'nın büyük payı vardır. Enderun'un adını kimin koyduğunu pek hatırlamıyorum açıkçası ama Ertuğrul Düздаğ Bey olmalıdır. Mustafa Uzun, Mahir İz olduğunu söylüyor ama ben net hatırlamıyorum. İki birlikte koymuş da olabilirler. Çünkü Mahir Hoca'nın baş müridi Ertuğrul Bey'di.

Hoca, ben Edinburgh'tayken vefat etti. Bayramî Melamiliğine dair olan *Mir'âtü'l-Işk* adlı eserimi kendisine ithaf ederek hocama olan borcumu bir nebze hafifletmek istedim. Kendisine ithaf edilen derginin bu sayısına da, Hocamızın, babasının görevi dolayısıyla çocukluğunun bir bölümünü geçirdiği Medine-i Münevvere'nin kütüphanelerini inceleyen bir yazıyla katkıda bulunmamın uygun olacağını düşündüm.

Hocamıza Allah gani gani rahmet eylesin!

Mahir Bey'in Tasavvuf Kitabının yazılmasına vesile olan İsmail Erünsal'a kitabı ithafı.